

Anila Jelesijević*

*Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka
Ambasada Švajcarske u Beogradu***

Upotreba argumenta o „kosovskom otcepljenju” u slučajevima Južne Osetije, Abhazije i Krima¹

Apstrakt

Centralno istraživačko pitanje na koje ovaj rad teži da dà odgovor glasi „Na koji način je otcepljenje Kosova od Srbije upotrebljavano kao argument u proglašenjima i priznanjima nezavisnosti Abhazije, Južne Osetije i Krima pod pokroviteljstvom Ruske Federacije?”

U radu će biti dodatno pokazano kako su Sjedinjene Američke Države (SAD) i Evropska unija (EU) reagovala na pomenute slične slučajeve priznanja nezavisnosti Kosova, Abhazije, Južne Osetije i Krima. S tim u vezi, jedno potpitanje u odnosu na centralno istraživačko pitanje jeste i to „Da li je otcepljenje Kosova jedinstven slučaj ili presedan?” Bez obzira na nameru SAD i EU da nezavisnost Kosova bude tumačeno kao jedinstven slučaj, njegova nezavisnost je shvaćena kao presedan od strane Rusije i korišćena kao izgovor u priznanju Abhazije, Južne Osetije i Krima. SAD i EU nisu nikad dale ubedljive argumente zašto je Kosovo jedinstven slučaj, što Rusiji nije teško padalo da utvrdi suprotno. U međuvremenu, politika SAD i EU nije bila ista prema proglašenju nezavisnosti Kosova, Abhazije, Južne Osetije i Krima ali je bila slična prema Srbiji, Gruziji i Ukrajini čije su pomenute teritorije u pitanju.

* anila.jelesijevic@gmail.com

** Stavovi izneti u ovom radu predstavljaju lična shvatanja autorke a ne i institucije u kojoj je zaposlena.

¹ Tekst je nastao kao deo istraživanja autorke za potrebe izrade njene doktorske disertacije na Fakultetu političkih nauka u Beogradu.

Ključne reči

Rusija, SAD, EU, otcepljenje, Kosovo, jedinstven slučaj, presedan, Abhazija, Južna Osetija, Krim

UVOD

Politika Sjedinjenih Američkih Država, Ruske Federacije i Evropske unije prema Kosovu, Južnoj Osetiji, Abhaziji i Krimu nije ista. Dok se u slučaju Kosova, odnosno Srbije čiji je Kosovo deo teritorije, SAD i EU podržavale priznanje nezavisnosti Kosova uz izgovor da se radi o jedinstvenom slučaju, za Južnu Osetiju, Abhaziju i Krim protivile su se otcepljenju od Gruzije (u vezi Južne Osetije i Abhazije) i Ukrajine (kad je u pitanju Krim).

Po našem mišljenju, ne postoje značajne razlike između otcepljenja Kosova i Južne Osetije, Abhazije i Krima.

Nezavisnost Kosova kao nelegitiman akt jeste presedan koji je, po nama, Ruska Federacija vrlo vešto iskoristila za secesiju Južne Osetije, Abhazije i Krima. Rusija se suprotstavila nezavisnosti Kosova ali nije joj smetalo da prizna secesiju Južne Osetije, Abhazije i Krima. Postoji mišljenje da je Rusija računala da ako Kosovo ostaje deo Srbije onda će ova sila postići diplomatski uspeh, u suprotnom, Kosovo će da posluži kao dobar presedan za Abhaziju i Južnu Osetiju.² Mi smo pomalo skeptični na takvo „rusko uračunavanje“. Rusija je svakako bila u dobitnoj situaciji ali nije računala na nepriznavanje nezavisnosti Kosova jer je bilo očigledno da će do priznanja doći. Pod izgovorom da je Kosovo presedan, Južna Osetija, Abhazija i Krim su proglasili nezavisnost polazeći od istih prava Kosova za njegovu nezavisnost.

EU, SAD i Ruska Federacija se razlikuju u politici (ne)priznanja Kosova, Južne Osetije, Abhazije i Krima ali njihovi međusobni odnosi u tim događajima se nisu suštinski promenili. SAD i EU su sa ciljem „iskupljenja njihove krivice zbog nečinjenja“ preferirale da finansijski pomognu osakaćenoj Gruziji i Ukrajini, pa i Srbiji.

² Dimitar Bechev, *Rival Power: Russia in Southeast Europe*, Yale University Press, London, 2017, p. 60.

NEZAVISNOST KOSOVA – PRESEDAN ILI JEDINSTVEN SLUČAJ

Profesor međunarodnog prava i međunarodnih ustavnih studija na Univerzitetu Kembridž (Cambridge University) u Engleskoj Mark Veler (Marc Weller) navodi da je Kosovo prvi primer „korektivne secesije“ (remedial secession) kao izraz „krajnje nužde“ da se zaštiti etnička grupa od drastičnog kršenja ljudskih prava, ali dodaje da je i Rusija podržala primer „korektivne secesije“ u slučaju Abhazije i Južne Osetije.³ U svojoj knjizi profesor Javnog prava, Univerziteta u Leonu (University of León) u Španiji, Huan Francisko Eskudero Epsinoza (Juan Francisco Escudero Espinosa) komentariše da bi se „korektivna secesija“ mogla upotrebiti kada su svi pokušaji postizanja unutrašnjeg saopredeljenja bili onemogućeni od strane državne administracije, uz kršenje ljudskih prava.⁴

Moramo da primetimo da je Kosovo proglasilo nezavisnost, odnosno secesiju dok je bilo pod protektoratom UNMIK-a, što nije slučaj sa Južnom Osetijom, Abhazijom i Krimom. Prema toj logici, Južna Osetija, Abhazija i Krim imaju više pravo na „korektivnu secesiju“ nego Kosovo u kojoj je u trenutku proglašenja nezavisnosti glavnu ulogu imala međunarodna zajednica. Kao što je poznato, Kosovo je sledilo plan nezavisnosti finskog diplomate Martija Ahtisarija (Marti Ahtisaari). U martu 2007. godine, nakon godinu i po dana pregovora sa strankama čiji je cilj postizanje kompromisa, specijalni izaslanik UN za status Kosova Marti Ahtisari predstavio je svoj plan za rešavanje problema u kojem je konstatovano da „je došlo vreme da se reši status Kosova i da je jedina održiva opcija za Kosovo nezavisnost, koju će u početnom periodu nadgledati međunarodna zajednica“⁵, ali je i primećeno da „Kosovo je jedinstven slučaj koji zahteva jedinstveno rešenje i ne stvara presedan za ostale nerešene sukobe“.⁶

Bez obzira na insistiranje o Kosovu kao jedinstvenom slučaju, objašnjenja zašto je to takav slučaj nikad nije ni bilo. Mesec dana kasnije, u aprilu,

³ Marc Weller, *Negotiating the Final Status of Kosovo*, EU Institute for Security Studies, Chaillot Paper, No 114, December 2008; Source: <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/cp114.pdf>; p. 86; (Accessed May 17, 2020).

⁴ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, Springer, Cham, 2017, p. 159.

⁵ UN SC, *Report of the Special Envoy of the Secretary-General on Kosovo's future status, S/2007/168, of 26 March 2007, Point 2*; Source: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/4BF3EA59396D0797852572AA007977D0-Full_Report.pdf; (Accessed May 22, 2020).

⁶ *Ibid.*, Point 15.

plan koji je predložio Marti Ahtisari nije usvojen u Savetu bezbednosti UN-a zbog nejedinstvenog stava,⁷ dok je i Srbija odbila pomenuti plan tražeći da se imenuje novi izaslanik koji bi uzeo u obzir Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti UN-a.⁸ Da je Kosovo, recimo, proglasilo nezavisnost 1998. godine bila bi drugačija priča jer bi u tom slučaju pojam „korektivne secesije“ mogao da se eventualno upotrebi a ne posle potpisivanja Kumanovskog sporazuma iz 1999. i 9 godina posle bombardovanja kad je Srbija *defacto* izgubila kontrolu nad tom njenom provincijom.

Ako proglašenje nezavisnosti Kosova nije bilo u suprotnosti s međunarodnim pravom⁹, onda bi isto pravilo trebalo da važi i u slučaju proglašenja nezavisnosti Južne Osetije, Abhazije i Krime.

Da bismo to utvrdili bilo bi neophodno pozabaviti se i pitanjem da li su to zaista slične situacije, odnosno da li je slučaj Kosova presedan koji otvara vrata i drugim slučajevima poput Kosova ili jedinstven slučaj koji ne treba da se sledi. Prema Rezoluciji UN 2625 (XXV) iz 1970. godine, „uspostavljanje suverene i nezavisne države, slobodno udruživanje ili integracija sa nezavisnom državom ili pojavom bilo kojeg drugog političkog statusa koji je slobodno prihvaćen od strane naroda predstavlja načine sprovođenja prava na samoopredeljenje od strane tog naroda”.¹⁰ Po tom principu, Kosovo ne treba da bude nezavisno (kao pravo na samoopredeljenje) jer je srpski narod koji je deo naroda na Kosovu bio protiv toga. Uostalom, i da je bio za nezavisnost to ne možemo da znamo jer na Kosovu nije održan referendum u vezi proglašenja

⁷ Official communiqué of the 5654th (closed) meeting of the Security Council, Held in private at Headquarters, New York, on Tuesday, April 3, 2007; Source: <https://digitallibrary.un.org/record/596183>; (Accessed May 13, 2020).

⁸ RELIEFWEB, *Serbia rejects Ahtisaari's proposal before UN Security Council and requests new international mediator*; Source: <https://reliefweb.int/report/serbia/serbia-rejects-ahtisaaris-proposal-un-security-council-and-requests-new-international>; (Accessed February 22, 2020).

⁹ „Sud je zaključio da usvajanje Deklaracije o nezavisnosti od 17. februara 2008. nije kršilo opšte međunarodno pravo, Rezoluciju Saveta bezbednosti 1244 (1999) ili ustavni okvir. Shodno tome, usvajanje te izjave nije prekršilo nijedno primenljivo pravilo međunarodnog prava.” International Court of Justice, *Reports of judgments, advisory opinions and orders accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo advisory opinion of 22 July 2010, General Conclusion, Item 122*; Source: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>; p. 53. (Accessed May 12, 2020).

¹⁰ UN.ORG, Declaration on Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Co-operation among States in Accordance with the UN Charter' UN Doc. A/RES/2625 (XXV), Annex, October 24, 1970; Source: <https://www.un.org/ruleoflaw/files/3dda1f104.pdf>; (Accessed May 19, 2020).

nezavisnosti iz 2008. godine. Svesni smo činjenice da nedostatak referenduma nije suštinski razlog za nepostojanje prava na secesiju ali ukoliko referendum nema onda se postavlja pitanje kako dokazati da je samoopredeljenje zaista volja naroda. Uostalom, ni Južna Osetija, pa ni Abhazija nisu prošle kroz referendum ali su bile priznate od strane Rusije zbog ruskog shvatanja o agresiji Gruzije nad njihovim narodom, dok je Krim ipak organizovao referendum o nezavisnosti.

Kako ćemo videti tokom naše studije, parlament Južne Osetije usvojio je početkom marta 2008. deklaraciju u kojoj se ističe da „kosovski predsednik predstavlja ubedljiv argument“ za priznavanje njene sopstvene nezavisnosti.¹¹ Sem toga, i mišljenje Međunarodnog suda pravde u vezi Kosova od 22. jula 2010, na koga se poziva Deklaracija o nezavisnosti Autonomske Republike Krim i Sevastopolja¹² je da „Sud smatra da opšte međunarodno pravo ne sadrži primenljivu zabranu proglašenja nezavisnosti“ i da, shodno tome, zaključuje se da „proglašenje nezavisnosti od 17. februara 2008. godine nije prekršilo opšte međunarodno pravo“.¹³ Ipak, potrebno je primetiti da je Međunarodni sud UN samo konstatovao da međunarodno pravo ne zabranjuje deklaracije o proglašenju nezavisnosti a ne i da je eksplicitno potvrdio pravo na secesiju. Treba takođe da se ima u vidu da je Međunarodni sud takođe naglasio „da nekoliko učesnika u postupku pred Sudom tvrdilo je da je zabrana jednostranih proglašenja nezavisnosti implicitna u principu teritorijalnog integriteta“¹⁴ i da je podsetio da „je princip teritorijalnog integriteta važan deo međunarodnog pravnog poretka koji je sadržan u Povelji Ujedinjenih nacija“.¹⁵ U istom smislu, i Završni akt Helsinške konferencije o bezbednosti i saradnji u Evropi iz 1. avgusta 1975. (Helsinška konferencija) predviđao je da će „države učesnice poštovati teritorijalni integritet svake države učesnice“ (Čl. IV).¹⁶

Naše je mišljenje da se tu ne radi o nekim postupcima po pravima međunarodnog prava koji garantuju nepovredivost granica suverenim državama, nego

¹¹ Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, Čigoja štampa, Beograd, 2009, str. 227.

¹² Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, Springer, Cham, 2017, p. 96.

¹³ *Reports of judgments, advisory opinions and orders accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo advisory opinion of 22 July 2010, General Conclusion, Item 122*; Source: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>; str. 39–40. (Accessed May 12, 2020).

¹⁴ *Ibid.*, p. 38.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *Ibid.*

o interesu glavnih aktera, SAD, Rusije i EU i njihovoj politici da se ti interesi prihvataju. Primera radi, u oktobru 2006. godine, pomoćnik američkog državnog sekretara Danijel Frid (Daniel Fried) objasnio je da je pogrešno napraviti analogiju između Kosova i Gruzije jer je Kosovo jedinstven slučaj.¹⁷ Ovaj američki diplomata nije obrazložio po čemu je Kosovo jedinstven slučaj. Zatim, izjava od 13. jula 2007. godine ambasadora SAD-a Zalmajja Kalilzada (Zalmay Khalilzad) da će „slučaj Kosova, koji traži nezavisnost od Srbije, biti tretiran van Saveta bezbednosti bez obzira da li Rusija prihvata tu rezoluciju¹⁸ ili ne”¹⁹ jasan je indikator da nije reč o poštovanju međunarodnog prava. Dva dana posle proglašenja nezavisnosti predsednik SAD Džordž Buš (George Bush) je izjavio da „će istorija dokazati da je nezavisnost Kosova bila opravdana”²⁰ ali do trenutka pisanja naše studije takva opravdanost nije još uvek dokazana. Zatim, u pismu koju je predsednik SAD, Džordž Buš poslao kosovskom predsedniku dan posle proglašenja nezavisnosti Kosova navedeno je da američki predsednik priznaje Kosovo kao nezavisnu i suverenu državu istovremeno najavljujući i uspostavljanje diplomatskih odnosa između dveju država.²¹

¹⁷ U.S. Department of State, *Press Briefing on Turnover of Russians to OSCE*, Daniel Fried, Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs, Washington, DC, October 2, 2006; Source: <https://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/73492.htm>; (Accessed May 17, 2020).

¹⁸ 17. jula 2007. Rusija je rekla „ne” evropsko-američkom nacrtu rezolucije o Kosovu kojom bi se okončalo prisustvo UN-a i zadužila evropske predstavnike umesto njih. Ruski ambasador pri UN, Vitalij Čurkin (Vitaliĭ Ćurkin), rekao je da je dokument korak ka nezavisnosti, uprkos pozivu na 120 dana nastavka razgovora Beograda i Prištine. Rekao je da su šanse za usvajanje rezolucije „nula”. Evelyn Leopold, *Russia rejects West's U.N. plan on Kosovo's future*; Source: <https://www.reuters.com/article/us-serbia-kosovo-un/russia-rejects-west-s-u-n-plan-on-kosovos-future-idUSN1637651020070716?feedType=RSS>; (Accessed May 22, 2020).

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ BBC News, *Bush salutes Kosovo independence*; Source: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7252033.stm>; (Accessed May 17, 2020).

²¹ „U ime američkog naroda, priznajem Kosovo kao nezavisnu i suverenu državu. Čestitam vama i građanima Kosova što su preduzeli ovaj važan korak u vašem demokratskom i nacionalnom razvoju ... U zahtevu za uspostavljanjem diplomatskih odnosa sa Sjedinjenim Državama izrazili ste želju Kosova da postigne najviše standarde demokratije i slobode. U potpunosti pozdravljam ovo osećanje...”; The White House, *Text of a Letter from the President to the President of Kosovo of 18 February 2008*; Source: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/02/20080218-3.html>; (Accessed May 18, 2020).

Interesantno je takođe pominjati da je u zaključku Saveta ministara EU dan posle proglašenja nezavisnosti Kosova konstatovano da „kad su u pitanju odnosi prema Kosovu, države članice će odlučiti, u skladu sa nacionalnom praksom i međunarodnim pravom“²², ali je i pomenuto da „Kosovo predstavlja slučaj *sui generis*“²³, odnosno da se radi o jedinstvenom slučaju. Nekoliko meseci kasnije taj isti savet ima drugačiji stav povodom slične situacije, odnosno secesije Abhazije i Južne Osetije iz Gruzije. U tom kontekstu, kako se između ostalog navodi u izjavi za štampu, „savet je potvrdio svoju punu posvećenost principima suvereniteta, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta Gruzije u okviru međunarodno priznatih granica“.²⁴

Podrška SAD prema nezavisnosti Kosova od proglašenja pa nadalje je ostala nesporna. Septembra 2012. godine američki predsednik Barak Obama (Barack Obama) izjavio je da podržava najavu Međunarodne upravljačke grupe (International Steering Group) da je međunarodni nadzor nezavisnosti Kosova okončan.²⁵ Tokom njene posete Prištini, dva meseca kasnije, američka državna sekretarka Hilari Klinton (Hillary Clinton) je naglasila da nezavisnost Kosova, kojoj se Srbija žestoko protivi, nije diskutabilna i pozvala je kosovske lidere da pokažu „hrabrost“.²⁶ Podrška SAD prema nezavisnosti Kosova se nije promenila bez obzira da li su na čelu SAD bili republikanci ili demokrate, ali ponekad shvatanja američkih najviših predstavnika o opravdanju te odluke ostavljali su u čudu čak i zvaničnu Moskvu. „Kosovo je napustilo Srbiju tek nakon što je organizovan referendum ne izvan granica međunarodnog prava, već uz pažljivu saradnju sa Ujedinjenim nacijama i sa kosovskim susedi- ma“, rekao je predsednik SAD Obama u martu 2014. godine tokom govora u

²² Council of European Union, *Council Conclusions on Kosovo 2851st EXTERNAL RELATIONS Council meeting Brussels, 18 February 2008*; Source: http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/February/0218_GAERC5.pdf; p. 1; (Accessed May 26, 2020).

²³ *Ibid.*, p. 2.

²⁴ Council of the European Union, *PRESS RELEASE 2870th Council meeting General Affairs and External Relations Brussels, 26–27 May 2008*; Source: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_08_141; (Accessed May 26, 2020).

²⁵ The White House, Office of the Press Secretary, *Statement by the President on the End of Kosovo's Supervised Independence*; Source: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/09/10/statement-president-end-kosovo-s-supervised-independence> (Accessed June 9, 2020).

²⁶ UNPO.ORG, *Kosova: Hillary Clinton Expresses Strong Support To Pristina*; Source: <https://unpo.org/article/15074> (Accessed June 9, 2020).

Palati lepih umetnosti (Palais des Beaux-Arts) u Briselu.²⁷ „Ova tvrdnja američkog predsednika izaziva iznenađenje s obzirom na to da na Kosovu nije bilo plebiscita” saopštilo je, između ostalog, rusko Ministarstvo spoljnih poslova i podsetilo da je „odluku o razdvajanju od Srbije doneo parlament u Prištini 2008. godine”.²⁸

Zahvaljujući Ahtisarijevom planu i američkoj podršci tom planu, kosovski Albanci su ostvarili njihov plan o nezavisnosti Kosova. Skupština privremenih kosovskih institucija proglasila je nezavisnost 17. februara 2008. Kada se to desilo, Rusija je istovremeno iskoristila slučaj Kosova i za njene interese, ali i da povećava njen uticaj prema Srbiji koja nije želela da izgubi Kosovo. Tokom posete Moskvi predsednika Srbije Borisa Tadića i premijera Vojislava Koštunice, 25. januara 2008. godine, ruski predsednik Vladimir Putin je rekao da se „Rusija i dalje odlučno protivi bilo kakvom jednostranom proglašenju nezavisnosti Kosova”.²⁹

Kosovo je ostalo nezavisno dok je posle razgovora srpskih i ruskih političara u Moskvi potpisan međuvladin sporazum o saradnji u naftnom i gasnom sektoru i protokol o uslovima za sticanje 51 odsto akcija Gazprom Neft kompanije u srpskoj kompaniji Naftna industrija Srbije.³⁰

KOSOVSKI PRESEDAN KAO INSTRUMENT PRIZNANJA NEZAVISNOSTI JUŽNE OSETIJE I ABHAZIJE OD STRANE RUSIJE

Čak na početku pregovora o statusu Kosova 2006. godine, Rusija je dala do znanja da bi njegova eventualna nezavisnost mogla da ima dalekosežne posledice. Krajem januara 2006. godine ruski predsednik Putin je izjavio da: „Ako neko veruje da bi Kosovo trebalo da dobije nezavisnost kao država, zašto bismo onda to porekli Abhazima i Južnim Osetijama?”, dok je naglasio i sledeće: „Znamo da je Turska, na primer, priznala Republiku Severni Kipar. Ne želim

²⁷ TASS.COM, *Moscow astonished by Obama's claims that decision on Kosovo was taken at referendum*; Source: <https://tass.com/russia/725736> (Accessed June 9, 2020).

²⁸ *Ibid.*

²⁹ President of Russia, *President Vladimir Putin met at the Kremlin with Serbian President Boris Tadic and Serbian Prime Minister Vojislav Kostunica*; Source: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/43702>; (Accessed May 22, 2020).

³⁰ *Ibid.*

da kažem da će Rusija odmah priznati Abhaziju ili Južnu Osetiju kao nezavisne i suverene države, ali takvi presedani postoje u međunarodnoj praksi”.³¹

Mi smatramo da je „okidač” u ponašanju Rusije prema Južnoj Abhaziji, Osetiji, pa zatim i Krima bilo proglašenje nezavisnosti Kosova, 17. februara 2008. godine. Rusija je već imala spreman plan, samo je čekala izgovor za njegovo ostvarivanje. Tri dana uoči proglašenja nezavisnosti Kosova predsednik Rusije Vladimir Putin odbacio je argumente Zapada da je Kosovo „poseban slučaj” u traženju nezavisnosti i optužio te zemlje da koriste dvostruke standarde po tom pitanju.³² Putin je takođe podsetio da je teritorijalni integritet Srbije utvrđen Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN, usvojenom 1999. godine posle bombardovanja Savezne Republike Jugoslavije (SRJ) od strane NATO, tako da „sve države članice UN-a moraju slediti njene odredbe”.³³ Putin je uverio da, ako zapadne zemlje priznaju nezavisnost Kosova, Rusija nema planove da traži „nelegalnu” osvetu.³⁴

Moskva je ipak nastavila sa svojim planovima u vezi Abhazije, Južne Osetije, a zatim i Krima koji nisu bili zbog osvete nego zbog državnih interesa Rusije. Dvadesetak dana posle proglašenja nezavisnosti Kosova, 6. marta, Rusija je ukinula ekonomske sankcije Abhaziji i Južnoj Osetiji, koje je Zajednica nezavisnih država (ZND) uvela davne 1996. godine. Rusko Ministarstvo spoljnih poslova je izdalo saopštenje u kome je najavilo izlazak zemlje iz sporazuma iz 1996. godine, pozivajući se na „promenjene okolnosti”.³⁵ Važno je takođe

³¹ Robert Parsons, *Russia: Is Putin Looking To Impose Solutions To Frozen Conflicts?*; Source: <https://www.rferl.org/a/1065363.html>; (Accessed May 17, 2020).

³² „Ne želim nikoga uvrediti, ali Severni Kipar je faktički nezavisna republika već 40 godina. Zašto ga ne priznate? Zar se vi, Evropljani, ne stidite primene dvostrukih standarda u rešavanju identičnih problema u različitim delovima sveta?”; RIANovosti, *Putin scolds Europe over double standards on Kosovo*; Source: <https://sputniknews.com/russia/2008021499212987/>; (Accessed May 17, 2020).

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Sporazum koji zabranjuje trgovinske, ekonomske, finansijske, saobraćajne i druge veze s Abhazijom potpisalo je 12 članica ZND. U izjavi Izvršnom komitetu ZND-a 6. marta Rusija je rekla da je obrazloženje svoje odluke da se povuče iz sporazuma trebalo da utiče na Abhaziju na zauzimanje fleksibilnijeg stava u pogledu povratka raseljenih Gruzijaca u njihove domove u Abhaziji. U izjavi je takođe navedeno da je većina Gruzijaca koji su želeli da se vrate to učinila i da je glavna prepreka drugima da to učine odbijanje Gruzije da pristane na pravila o njihovoj registraciji koja je predložio Visoki komesar UN za izbeglice. Ahto Lobjakas, *Georgia: Tbilisi Outraged At Moscow Withdrawal From Abkhaz Sanctions Treaty*; Source: <https://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/03/mil-080-307-rferl01.htm>; (Accessed May 14, 2020).

pomenuti da je parlament Južne Osetije usvojio početkom marta 2008. deklaraciju u kojoj se ističe da „kosovski predsednik predstavlja ubedljiv argument” za priznavanje njene sopstvene nezavisnosti.³⁶ Rusija nije samo vodila računa o ukidanju sankcija nego je izabrala i dan kad će to da uradi. Ukidanje sankcija se za tadašnjeg predsednika gruzijskog parlamenta Nina Burjanadžea (Nino Burjanadze) desilo u pravom trenutku s obzirom na to da se podudaralo sa raspravom NATO-a istog dana (6. marta) u Briselu o tome da li će Gruziji odobriti Akcioni plan za članstvo (MAP).³⁷

Rusija nije mnogo čekala sa daljim aktivnostima o secesiji Abhazije i Južne Osetije. Pet meseci kasnije, nelegalna nezavisnost Kosova je „pala u zaborav” zbog ruske intervencije u Gruziji. Rusija je vojno intervenisala u Gruziji 8. avgusta 2008. godine,³⁸ nakon završetka NATO samita u aprilu, u Bukureštu na kome zbog protivljenja pojedinih evropskih članica, pre svega Nemačke i Francuske, nije dodeljen Akcioni plan članstva (MAP) Gruziji i Ukrajini.³⁹ NATO je tada samo formalno obećao članstvo u Gruziji i Ukrajini, dok je potpisivanje Akcionog plana za članstvo (MAP) Gruzije ostalo da sačeka.⁴⁰

Rusija je intervenisala u Gruziji pod istim izgovorom kao i SAD i EU na Kosovu. Rusija nije želela da njena akcija izgleda kao otimanje teritorije, već kao sprečavanje genocida. „Ono što se dešava u Južnoj Osetiji jeste genocid nad narodom Osetije”, rekao je tada ruski premijer Vladimir Putin.⁴¹ Jedan od mnogih izgovora Rusije za invaziju na Gruziju, odnosno njena tvrdnja da sprečava genocid, jeste i to da je sledila stav međunarodne zajednice o genocidnim delovima iz 2005. godine.⁴² Zvaničnici Tbilisija su u to vreme izjavili

³⁶ Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, nav. delo, str. 227.

³⁷ Ahto Lobjakas, *Georgia: Tbilisi Outraged At Moscow Withdrawal From Abkhaz Sanctions Treaty*; Source: <https://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/03/mil-080307-rferl01.htm>; (Accessed May 14, 2020).

³⁸ Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, nav. delo, str. 19.

³⁹ *Isto*, str. 26.

⁴⁰ „NATO pozdravlja evroatlantske težnje Ukrajine i Gruzije za članstvom u NATO-u. Danas smo se dogovorili da će te zemlje postati članice NATO-a.” NATO, Bucharest Summit Declaration, Press Release (2008) 049, issued on April 3, 2008; Source: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm; (Accessed June 10, 2020).

⁴¹ INTERFAX.RU, *Путин: происходящее в Южной Осетии – это геноцид осетинского народа*, August 9, 2008; Source: <https://www.interfax.ru/russia/26152>; (Accessed June 10, 2020).

⁴² 2005. godine članice UN su se složile da međunarodna zajednica mora da interveniše u zemljama koje trpe masovna zlodela. U paragrafima 138 i 139 dokumenta o ishodu Svetskog samita 2005. (A / RES / 60/1) šefovi država i vlada

da je više od 20.000 vojnika prešlo granicu iz Rusije u roku od nekoliko dana, i to ne samo u Južnu Osetiju, već i u Abhaziju.⁴³ Prvog dana (8. avgusta) ruskog upada, tvrde Gruzijci, njihov vazdušni prostor bio je prekršen 22 puta; aerodromi su bili česta meta, ali ruski avioni SU-25 pogodili su i policijsku postaju, kao i stambene oblasti u Gori.⁴⁴ Visoki komesar UN za izbeglice (UNHCR) je naveo da se zbog sukoba preselilo 30.000 etničkih Osetijaca iz njihovih domova, gotovo svi u rusku republiku Severnu Osetiju.⁴⁵ Još 85.000 etničkih Gruzijaca je takođe raseljeno, uključujući 15.000 iz Južne Osetije i 3.000 iz Abhazije (Gornji Kodori).⁴⁶ Gruzijски predsednik Mihail Sakašvili (Mikheil Saakashvili) je čak bio kritikovan zbog drastične greške u napadu na Chinvali 7. avgusta, što je izazvalo ruski upad u odbranu građana grada iako je insistirao na tome da je kriva Moskva.⁴⁷ Postoji ipak mišljenje da su zapravo separatisti Južne Osetije izvršili prvi akt eskalacije kada su 1. avgusta razneli gruzijsko vojno vozilo ranivši pet gruzijskih mirovnih trupa.⁴⁸ Gruzija je odgovorila ubivši šest pripadnika južnoosetijske vojske, prema izveštaju zapadnog diplomate koji je te nedelje bio u Chinvaliju.⁴⁹ Reakcija Kremlja bila je brza. Ruski ratni avioni su 8. avgusta počeli bombardovanje gruzijskih snaga, a ruske kopnene trupe brzo su stigle u Južnu Osetiju.⁵⁰ Rusija je završila napad kad je htela dok su SAD i EU samo posmatrale šta se dešava. 12. avgusta ruski predsednik Dmitrij Medvedev je izjavio da je posle pet dana borbe naredio da se okonča operacija

potvrdili su svoju odgovornost da zaštite sopstveno stanovništvo od genocida, ratnih zločina, etničkog čišćenja i zločina protiv čovečnosti i prihvatili kolektivnu odgovornost da ohrabruju i pomažu jedni drugima da se pridržavaju ove posvećenosti. United Nations Office, Responsibility to Protect; Source: <https://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.shtml>; (Accessed June 15, 2020).

⁴³ International Crisis Group, *Russia vs Georgia: The Fallout, Europe, Europe Report, No. 195*, August 22, 2008; Source: <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/195-russia-vs-georgia-the-fallout.pdf>; str. 3 (Accessed May 14, 2020).

⁴⁴ *Ibid.*, p. 3.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ „Prvo što se dogodilo je da su ušli ruski tenkovi”, rekao je on. Charles Clover, Catherine Belton, Dan Dombey, Jan Cienski, *Countdown in the Caucasus: Seven days that brought Russia and Georgia to war*; Source: <https://www.ft.com/content/af25400a-739d-11dd-8a66-0000779fd18c>; (Accessed May 14, 2020).

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ *Ibid.*

sprovedenja mira u Gruziji uz objašnjenje da je „operacija postigla svoj cilj, da je obnovljena bezbednost za mirovne snage i civile i da je agresor kažnjen, pretrpevši ogromne gubitke”.⁵¹ Medvedev je ipak upozorio da će Rusija biti spremna da odgovori ako Gruzija ponovo napadne.⁵²

Rusija i Gruzija su znale i za bolje dane dok se SAD i EU nisu umešale da bi naljutile Rusiju i ostavile Gruziju u njenu nemilost. Dok je u Gruziji na vlasti bio Eduard Ševardnadže (Eduard Shevardnadze) odnosi Tbilisija i Moskve su bili relativno korektni. Pobedom Mihaila Sakašvilija u „Revoluciji ruža” 2003. godine odnosi su se dramatično pogoršali, jer je Gruzija počela da uživa podršku Zapada.⁵³ Odmah po dolasku Sakašvilija na vlast Gruzija je započela da jača armiju dok je njen vojni budžet sa 18.000.000 dolara 2002. dostigao 1.000.000.000 dolara 2008. godine.⁵⁴ Tokom 2002. godine stigli su i američki instruktori u okviru Programa treniranja i obučavanja koji je imao za cilj obuku gruzijskih vojnika angažovanih u Iraku, kao i prilagođavanje armije NATO standardima.⁵⁵ Poseta američkog predsednika Džordža Buša u Tbilisiji, 10. maja 2005. godine, bila je dokaz podrške SAD prema Gruziji. Gruzijski predsednik Mihail Sakašvili je opisao posetu kao politički trijumf njegove zemlje⁵⁶, dok je Buš izjavio da SAD poštuju želju Gruzije da se pridruži evropskim institucijama i ohrabruju bližu saradnju sa NATO-om.⁵⁷

Reakcija Zapada prema napadu Moskve u Gruziji pokazala je da ni SAD pa ni EU nisu imali nameru da pogoršavaju odnose sa Moskvom zbog Gruzije. Zapad se uglavnom bavio verbalnim osuđivanjem ruske vojne intervencije, poput izjave od 13. avgusta 2008. godine tadašnjeg američkog potpredsednika Dika Čenija (Dick Cheney) da „ruska agresija ne sme da ostane bez odgovora”⁵⁸ ili izjave američkog sekretara za odbranu Roberta Gejtsa (Robert Gates) da „je ruski napad (na Gruziju, prim. aut.) prisilio na temeljno preispitivanje

⁵¹ RIA Novosti, *Russia's president says operation in Georgia over*; Source: <https://sputniknews.com/russia/20080812115978044/> (Accessed May 14, 2020).

⁵² *Ibid.*

⁵³ Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, nav. delo, str. 100.

⁵⁴ *Isto*, str. 108–109.

⁵⁵ *Isto*.

⁵⁶ Robert Parsons, *Georgia: Bush Hails Tbilisi's Role in Spread of Democracy*; Source: <https://www.rferl.org/a/1058800.html> (Accessed May 13, 2020).

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ Julian E. Barnes, Peter Spiegel, *Fighting may spark a new U.S. policy battle over Russia*; Source: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2008-aug-13-fg-usrussia13-story.html>; (Accessed June 15, 2020).

napora administracije da uspostavi dugoročni strateški dijalog s Rusijom”.⁵⁹ Inače, samo četiri meseca ranije, Buš i Putin su se sastali u Sočiju, ruskom letovalištu par kilometara od Gruzije, i potpisali „okvirni sporazum” kojim su se obavezali na saradnju u raznim diplomatskim i bezbednosnim pitanjima i naglasili da „doba u kome su Sjedinjene Države i Rusija smatrale jedni druge neprijateljima ili strateškom pretnjom je okončano”.⁶⁰

Evropska unija je postupila brzo u posredovanju primirja ali je istovremeno pokazala i ograničenje svoje moći. EU se sve više delila između oštih kritičara Rusije, Baltičkih država, Poljske i Švedske i onih koji su zagovarali „sredinu puta” poput Francuske, Nemačke, ali i Grčke i drugih južnih zemalja.⁶¹ Ministri inostranih poslova Evropske unije dogovorili su se 13. avgusta da pošalju posmatrače koji će nadgledati primirje posredovano od strane Francuske između Rusije i Gruzije u razdvojenoj gruzijskoj regiji Južnoj Osetiji⁶², ali i o odlaganju diskusija o potencijalnim diplomatskim sankcijama protiv Rusije do sledećeg meseca⁶³.

Ali bilo koji njihov trud bio bi uzaludan bez pristanka Rusije. Šef Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS), finski ministar spoljnih poslova Aleksandar Stab (Alexsander Stubb), jasno je rekao da će svaka veća evropska mirovna operacija zahtevati rezoluciju Saveta bezbednosti UN, gde Rusija ima pravo veta.⁶⁴ Nakon toga je sledio dogovor o prekidu vatre. Ruski predsednik Dmitrij Medvedev i predsednik Gruzije Mihail Sakašvili dogovorili su se o sporazumu od šest tačaka u razgovorima sa francuskim predsednikom i šefom EU Nikolom Sarkozijem 12. avgusta.⁶⁵ Prvo ga je prihvatila

⁵⁹ Steven Lee Myers and Thom Shanker, *U.S. ties with Russia being reassessed, Bush aides say*; Source: <https://www.nytimes.com/2008/08/15/world/europe/15iht-15policy.15312048.html>; (Accessed June 15, 2020).

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ International Crisis Group, *Russia vs Georgia: The Fallout, Europe, Europe Report, No. 195*, August 22, 2008; Source: <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/195-russia-vs-georgia-the-fallout.pdf>; p. 22, (Accessed May 14, 2020).

⁶² Ingrid Melander, David Brunnstrom, *EU backs plan to monitor Georgia truce*; Source: https://www.reuters.com/article/us-georgia-ossetia-eu/eu-backs-plan-to-monitor-georgia-truce-idUSL20155020080813?pageNumber=2*virtualBrandChannel=0; (Accessed June 10, 2020).

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ Sporazum o prekidu vatre potpisan je 15. i 16. avgusta 2008. godine i predvideo je sledeće: „(1) nema upotrebe sile; (2) prestanak vojnih akcija; (3) besplatan pristup humanitarnoj pomoći; (4) povratak gruzijskih vojnih snaga na njihova mesta stalnog razmeštanja; (5) povratak ruskih vojnih snaga na njihove položaje

Rusija, zatim Gruzija, a uz američku pomoć potpisan je 15. i 16. avgusta u Tbilisiju i u Moskvi.⁶⁶ Tadašnji ruski ambasador pri NATO-u, Dmitrij Rogozin, 18. avgusta 2008. godine objasnio je, između ostalog, da „gruzijska agresija na Južnu Osetiju trebalo bi da bude kvalifikovana kao oružani napad na Rusku Federaciju, dajući osnove za ispunjenje prava na samoodbranu – pravo svake države prema članu 51 Povelje UN-a”.⁶⁷

Međutim, bez obzira na postignutom dogovoru, Rusija je ostala „tvrdo-glava” i sledila je njene interese. Francuski predsednik Sarkozy, 27. avgusta te iste godine, morao je da skrene pažnju Moskvi da se pridržava mirovnog plana za Gruziju koji je Rusija potpisala, jer je nastavljala i dalje da ga krši.⁶⁸ Ruske snage su se povukle tek 8. oktobra u Južnu Osetiju u skladu sa dogovorom o prekidu vatre kome je posredovala Evropska unija.⁶⁹ Uprkos ruskom povlačenju iz Gruzije, Moskva je zadržala 3.800 vojnika u Južnoj Osetiji i Abhaziji dok je pre sukoba imala 3.000 mirovnih snaga u Abhaziji i 500 u Južnoj Osetiji.⁷⁰ Pre toga, Rusija je priznala nezavisnost Južne Osetije i Abhazije 26. avgusta 2008. godine. Tim povodom ruski predsednik Dmitrij Medvedev je objasnio

pre sukoba; čekajući međunarodni mehanizam, ruske mirovne snage preduzeće dodatne mere bezbednosti; i (6) otvaranje međunarodne diskusije o modalitetima sigurnosti i stabilnosti u Abhaziji i Južnoj Osetiji. International Crisis Group, *Russia vs Georgia: The Fallout, Europe, Europe Report, No. 195*, August 22, 2008; Source: <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/195-russia-vs-georgia-the-fallout.pdf>; pp. 3–4; Deutsche Presse Agentur, *Background: Six-point peace plan for the Georgia-Russia conflict*; Source: <https://reliefweb.int/report/georgia/background-six-point-peace-plan-georgia-russia-conflict>; (Accessed May 14, 2020).

⁶⁶ Crisis Group telephone interview, UNHCR official, August 16, 2008, in: International Crisis Group, *Russia vs Georgia: The Fallout, Europe, Europe Report, No. 195*, August 22, 2008; Source: <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/195-russia-vs-georgia-the-fallout.pdf>; p. 3; (Accessed May 14, 2020).

⁶⁷ Dmitry Rogozin, *Washington's Hypocrisy*; Source: <https://www.global-research.ca/washington-s-hypocrisy>; (Accessed May 15, 2020).

⁶⁸ „Sporazum o prekidu vatre u šest tačaka od 12. avgusta koji sadrži potpise (ruskog) predsednika (Dmitrija) Medvedeva i (gruzijskog) predsednika (Mihajla) Sakašvilija, i mog, mora se primeniti u potpunosti”, izjavio je Sarkozy. Francois Murphy, *France's Sarkozy stands by Georgia peace plan*; Source: <https://www.reuters.com/article/idUSLR456959>; (Accessed May 14, 2020).

⁶⁹ Radio Free Europe/Radio Liberty, *EU Rejects Russian, South Ossetian Claims Of Georgian Border Attacks*; Source: <https://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/10/mil-081024-rferl01.htm>; (Accessed May 14, 2020).

⁷⁰ *Ibid.*

da je „Rusija priznala Abhaziju i Južnu Osetiju kao nezavisne⁷¹ kao jedina mogućnost da se spasu životi naroda“.⁷²

Reakcije SAD i EU u vezi priznanja nezavisnosti Abhazije i Južne Osetije su takođe bile beznačajne za Rusiju i slične kao i one tokom njene intervencije u Gruziji. Američki predsednik Buš osudio je taj korak, nazvavši to „neodgovornom odlukom“ koja nije u skladu sa francuskim sporazumom o prekidu vatre koji su Gruzija i Rusija potpisale na početku meseca, kao i rezolucijama Saveta bezbednosti UN kojim se potvrđuje da su te dve oblasti deo Gruzije.⁷³ Nemačka kancelarka Angela Merkel (Angela Merkel) okarakterisala je rusku odluku o priznanju kao „neprihvatljivu“.⁷⁴

Kako Zapad nije hteo da uradi ništa po pitanju nezavisnosti Južne Osetije i Abhazije mogao je eventualno da ponudi finansijsku pomoć zemlji koja ih je izgubila, to jest Gruziji. SAD, ako ništa drugo, bile su spremne za pomoć i jačanje partnerstva sa Gruzijom. U avgustu 2008. godine SAD su odvojile pomoć stanovnicima Gruzije u vrednosti od 1.000.000.000 dolara.⁷⁵ „Ovaj novac će pomoći građanima Gruzije da se oporave od štete koja je nanescena njihovoj ekonomiji i poslaće jasnu poruku da Sjedinjene Države neće napustiti ovu

⁷¹ Ideja o „Alaniji“, ujedinjenju Severne i Južne Osetije, veoma je snažna među Osetima. Autonomna oblast Južna Osetija je 20. septembra 1990. proglasila nezavisnost kao Južnoosetijska demokratska sovjetska republika. Abhazija je proglasila nezavisnost 23. jula 1992. Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, nav. delo, str. 218–236.

⁷² Radio Free Europe/Radio Liberty, *Russia Recognizes Abkhazia, South Ossetia*; Source: https://www.rferl.org/a/Russia_Recognizes_Abkhazia_South_Ossetia/1193932.html (Accessed May 17, 2020).

⁷³ „Očekujemo da će se Rusija pridržavati svojih međunarodnih obaveza, preispitati ovu neodgovornu odluku i slediti pristup utvrđen sporazumom o prekidu vatre u šest tačaka“, rekao je on u pisanoj izjavi. „Ruska akcija samo pogoršava tenzije. U skladu s rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija koje ostaju na snazi, Abhazija i Južna Osetija nalaze se u međunarodno priznatim granicama Gruzije i tako moraju i ostati.“; *Ibid.*

⁷⁴ „Činjenica da su juče [ruska državna] duma i danas ruski predsednik priznali Abhaziju i Južnu Osetiju nije u skladu sa mojim i našim zajedničkim razumevanjem principa teritorijalnog integriteta i osnovna međunarodna prava nacija i zato je apsolutno neprihvatljiva“, rekla je ona. *Ibid.*

⁷⁵ Pomoć je bila raspoređena na sledeći način: pravo i demokratsko upravljanje – 48.600.000 USD; Ulaganje u ljude / humanitarna pomoć – 440.433.000 USD; Ekonomski rast – 467.890.000 USD; Mir i sigurnost – 44.577.000 USD. U.S. Embassy in Georgia, *U.S. Assistance to the People of Georgia: Fulfilling the \$1 Billion Pledge*; Source: <https://ge.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/assistance/u-s-assistance-people-georgia-fulfilling-1-billion-pledge/>; (Accessed May 15, 2020).

mladu demokratiju”, rekao je tada američki senator Džozef Bajden (Joseph Biden).⁷⁶ Godinu dana kasnije, 9. januara, SAD i Gruzija potpisale su Povelju o strateškoj saradnji u kojoj se, između ostalog, naglašava da „je dalja integracija Gruzije u evroatlantske institucije zajednički prioritet” uz planiranje SAD „da pokrene program pojačane bezbednosne saradnje koji će biti namenjen povećanju gruzijskih sposobnosti i jačanju kandidature Gruzije za članstvo u NATO-u”.⁷⁷ Takođe se pominje i odlučnost „NATO alijanse na samitu u Bukureštu u aprilu 2008. godine da će Gruzija postati članica NATO-a”,⁷⁸ koji i odaje utisak da je ta povelja potpisana radi popunjavanja praznine o nečlanstvu Gruzije u NATO zbog nedostatka saglasnosti članova ove alijanse.

Sa druge strane, EU koja je bilo daleko od toga da prihvati Gruziju kao njevu članicu odlučila je da barem zbog javnog mnjenja nekako „kazni” Rusiju. Tokom hitnog samita u Briselu, održanog 1. septembra 2008. godine, lideri Evropske unije složili su se da obustave razgovore o novom sporazumu o partnerstvu sa Moskvom dok se ruske trupe ne povuku iz Gruzije.⁷⁹ Predsednik Evropske komisije Žoze Manuel Barozo (Jose Manuel Barroso) rekao je tada da je jasno da se ne može „nastaviti kao da se ništa nije dogodilo”.⁸⁰ Međutim, za Rusiju obustava tih razgovora štetila je samo kredibilitetu unije. „To je više samokažnjavanje Evropske unije, jer to ne poboljšava kredibilitet EU kao pregovaračkog partnera”, rekao je ruski izaslanik u EU Vladimir Čižov (Vladimir Chizhov).⁸¹

EU nije kaznila Rusiju zbog vojne intervencije u Gruziji ali je, kao i SAD, odlučila da finansijski pomogne Gruziji. Evropska komisija saopštila je 3. decembra 2008. da je odvojila dodatnih 350.000.000 evra za pomoć Ukrajini, Gruziji, Azerbejdžanu, Jermeniji, Moldaviji, i Belorusiji.⁸² Prethodno je EU obećavala 1.200.000.000 evra pomoći tim zemljama do 2020. godine u okviru

⁷⁶ U.S. Embassy in Georgia, *U.S. Assistance to the People of Georgia: Fulfilling the \$1 Billion Pledge*; Source: <https://ge.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/assistance/u-s-assistance-people-georgia-fulfilling-1-billion-pledge/>; (Accessed May 15, 2020).

⁷⁷ U.S. Department of State, *United States-Georgia Charter on Strategic Partnership*, January 9, 2009; Source: <https://www.state.gov/united-states-georgia-charter-on-strategic-partnership/>; (Accessed June 14, 2020).

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ BBC News, *EU suspends talks on Russia pact*; Source: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7592541.stm>; (Accessed June 15, 2020).

⁸⁰ *Ibid.*

⁸¹ *Ibid.*

⁸² Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, nav. delo, str. 380.

„Istočnog partnerstva“.⁸³ „Ljutnja“ EU prema Rusiji je trajala samo godinu dana. 14. novembra 2009. godine Evropska unija i Rusija dogovorile su se da nastave pregovore o strateškom partnerstvu.⁸⁴

Ni NATO nije imao nameru da pogoršava odnose sa Rusijom s obzirom na to da se radilo o važnom i globalnom igraču. Sedam meseci nakon što su zamrznuti odnosi, 5. marta 2009. godine, kao odgovor na invaziju Moskve na Gruziju, ministri spoljnih poslova NATO-a su odlučili da ponovo uspostavlja-ju odnose sa Rusijom⁸⁵ u okviru rada Saveta NATO–Rusija.⁸⁶ „Rusija je važan igrač, globalni igrač i to znači da ne razgovarati sa njom nije opcija“, izjavio je tom prilikom generalni sekretar NATO-a Jap de Hop Šefer (Jaap de Hoop Scheffer).⁸⁷ Ruski zvaničnici su pozdravili tu odluku i sve je palo u „zaborav“. „Moramo se brzo vratiti poslu kako bismo osigurali stabilnost i sigurnost u Avganistanu“, rekao je tada Dmitrij Rogozin, izaslanik Rusije u NATO.⁸⁸

Daleko od članstva u EU, sudbina Gruzije nije bila ništa bolja ni kad je u pitanju članstvo u NATO-u. Na samitu u Kehl, aprila 2009. godine, u deklaraciji koju su izdali šefovi država i vlada koji su učestvovali na sastanku Severnoatlantskog saveta u Strazburu povodom proslave 60. godišnjice NATO-a, opet je naglašeno da su se „u Bukureštu složili da će Ukrajina i Gruzija postati članice NATO-a“,⁸⁹ ali do njihovog članstva nije došlo.

⁸³ Dragan Štavljanin, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, nav. delo, str. 380.

⁸⁴ Lisa Bryant, EU, *Russia Resume Security Talks*; Source: <https://outlookseries.com/news/Security/5713.htm>; (Accessed June 15, 2020).

⁸⁵ Robert Burns, *Allies find agreement on ties with Russians*; Source: <https://www.foxnews.com/wires/2009Mar05/0,4670,EUClintonNATO,00.html>; (Accessed June 15, 2020).

⁸⁶ Radio Free Europe/Radio Liberty, *Russia Recognizes Abkhazia, South Ossetia*; Source: https://www.rferl.org/a/Russia_Recognizes_Abkhazia_South_Ossetia/1193932.html (Accessed May 17, 2020).

⁸⁷ Robert Burns, *Allies find agreement on ties with Russians*; Source: <https://www.foxnews.com/wires/2009Mar05/0,4670,EUClintonNATO,00.html>; (Accessed June 15, 2020).

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ NATO, *Strasbourg / Kehl Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Strasbourg / Kehl, Press Release, Issued on April 4, 2009*; Source: https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52837.htm; Point 29; (Accessed May 15, 2020).

KOSOVSKI PRESEDAN KAO INSTRUMENT PRISAJEDINJENJA KRIMA RUSIJI

Posle uspeha sa priznanjem Abhazije i Južne Osetije, kosovski predsedan je i te kako poslužio Rusiji i u priznanju otcepljenja Krima od Ukrajine.

Ruski predsednik Vladimir Putin, 18. marta 2014. godine, u obraćanju poslanicima Državne Dume, članovima Saveta Federacije, šefovima ruskih regiona i predstavnicima civilnog društva u Kremlju naglasio je sledeće: „Na Krimu je 16. marta održan referendum u potpunosti u skladu sa demokratskim procedurama i međunarodnim normama. Više od 96 odsto njih izjasnilo se za ponovno ujedinjenje sa Rusijom. Štaviše, krimske vlasti pozvale su se na poznati kosovski predsedan koji su naše zapadne kolege stvorile sopstvenim rukama u vrlo sličnoj situaciji, kada su se složile da je jednostrano odvajanje Kosova od Srbije, upravo ono što Krim radi sada, legitimno i da nije bilo potrebno odobrenje republičkih vlasti zemlje. U skladu sa članom dva, poglavlje jedan Povelje Ujedinjenih nacija,⁹⁰ Međunarodni sud UN složio se s ovim pristupom i u svojoj presudi od 22. jula 2010. godine dao sledeći komentar: „Savet bezbednosti u pogledu proglašenja nezavisnosti i opšte međunarodno pravo ne sadrži zabranu proglašenja nezavisnosti”.⁹¹

Deklaracija o nezavisnosti Autonomne Republike Krim i Sevastopolja odobrava nezavisnost zbog mišljenja Međunarodnog suda pravde u vezi sa Kosovom. Deklaracija počinje sledećim rečima: „Mi, članovi parlamenta Autonomne Republike Krim i Gradskog veća Sevastopolja, u skladu sa poveljom Ujedinjenih nacija i čitavog niza drugih međunarodnih dokumenata, uzimajući u obzir potvrdu statusa Kosova od strane Međunarodnog suda UN iz 22. jula 2010. godine, koji kaže da jednostrano proglašavanje nezavisnosti dela zemlje ne krši nijednu međunarodnu normu, doneli smo sledeću odluku: 1. Ako odluka o ujedinjenju sa Rusijom bude doneta referendumom iz 16. marta 2014. godine, Krim, uključujući Autonomnu Republiku Krim i grad

⁹⁰ UN, United Nations Charter, Chapter 1, Article 2; Source: <https://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-i/index.html>; (Accessed May 12, 2020).

⁹¹ President of Russia, *Address by President of the Russian Federation*; Source: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>; (Accessed May 19, 2020).
 Putin je citirao sledeće: „Sud je zaključio da usvajanje Deklaracije o nezavisnosti od 17. februara 2008. nije kršilo opšte međunarodno pravo, Rezoluciju Saveta bezbednosti 1244 (1999) ili ustavni okvir. Shodno tome, usvajanje te izjave nije prekršilo nijedno primenljivo pravilo međunarodnog prava.” International Court of Justice, *Reports of judgments, advisory opinions and orders accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo advisory opinion of 22 July 2010, General Conclusion, Item 122*; Source: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>; str. 53. (Accessed May 12, 2020).

Sevastopolj, biće proglašen za nezavisnu i suverenu državu”.⁹² Ipak, potrebno je ponovo naglasiti da je Međunarodni sud UN samo konstatovao da međunarodno pravo ne zabranjuje deklaracije o proglašenju nezavisnosti a ne i da je eksplicitno potvrdio pravo na secesiju.

Pošto je sve urađeno u skladu sa međunarodnom praksom, Rusija nije samo priznala nezavisnost Krima nego je otišla korak dalje aneksijom tog dela Ukrajine. Kako je obrazloženo, u skladu sa Članom 84. ruskog Ustava i Saveznim zakonom o međunarodnim ugovorima Ruske Federacije, predsednik Vladimir Putin podneo je Državnoj dumi na ratifikaciju Sporazum između Ruske Federacije i Republike Krim o pristupanju Republike Krima Ruskoj Federaciji i stvaranje novih konstitutivnih entiteta unutar Ruske Federacije, potpisanog 18. marta 2014. u Moskvi.⁹³

Ni nezavisnost, pa ni aneksija Krima nisu značajno promenili postupanje EU, NATO i SAD prema Rusiji. Kao Gruzija, i Ukrajina je ostavljena sama. Parlamentarna skupština Saveta Evrope je 1. marta 2014. donela Rezoluciju 1990 (2014), gde ne priznaje rezultat referenduma i osuđuje upotrebu sile od strane Rusije na Krim.⁹⁴ EU i NATO su se izjasnili protiv priznanja referenduma u Krimu naglasivši da je to protiv Ustava Ukrajine.⁹⁵ Generalna skupština

⁹² Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, Springer, Cham, 2017, p. 96.

⁹³ President of Russia, *Agreement on the Accession of the Republic of Crimea to the Russian Federation submitted to State Duma for ratification*; Source: <http://en.kremlin.ru/acts/news/20616>; (Accessed May 16, 2020).

⁹⁴ Skupština smatra da akcije Ruske Federacije koje vode do aneksije Krima, a posebno vojna okupacija ukrajinske teritorije i pretnja upotrebom vojne sile, priznati rezultate ilegalne tzv. referenduma i zatim aneksija Krima u Rusku Federaciju predstavljaju, bez sumnje, teško kršenje međunarodnog prava, uključujući Povelju Ujedinjenih nacija i Završni akt Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS)...; Parliamentary Assembly, *Resolution 1990 (2014), Reconsideration on substantive grounds of the previously ratified credentials of the Russian delegation*, Point 3; Source: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20882&lang=en>; (Accessed May 16, 2020).

⁹⁵ „... Referendum je nelegalan i nelegitiman i njegov ishod neće biti priznat”; European Council, *Joint statement on Crimea by the President of the European Council, Herman Van Rompuy, and the President of the European Commission, José Manuel Barroso*, Brussels, March 16, 2014; Source: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/141566.pdf; (Accessed May 19, 2020). „Rusija i dalje krši suverenitet i teritorijalni integritet Ukrajine i nastavlja sa kršenjem svojih međunarodnih obaveza. Ne može biti opravdanje da se nastavi sa ovim postupcima koji može samo produbiti međunarodnu rusku izolaciju. Aneksija Krima je nelegalna i nelegitimna i NATO saveznici to neće priznati”;

UN je donošenjem Rezolucije 68/262 takođe pozvala na poštovanje teritorijalnog integriteta Ukrajine i proglasila je neprihvatljivim referendum održan u Autonomnoj Republici Krim i gradu Sevastopolju 16. marta 2014.⁹⁶

Kada diplomatska sredstva nisu uspela da reše polemiku, SAD i EU su uvele mere sankcionisanja protiv pojedinaca i entiteta koji su bili uključeni u promenu vlasti u Autonomnoj Republici Krim.⁹⁷ Tako je došlo do zamrzavanja sredstava i ekonomskih resursa, zajedno sa zabranom ulaska nekoliko pojedinaca ruske i ukrajinske nacionalnosti na njihovu teritoriju.⁹⁸

Sa pojavom krize i sukobom u Ukrajini odnosi sa Rusijom su se transformisali iz „strateškog partnerstva” u „strateški izazov”, kako je to definisala visoka predstavnica za spoljne poslove i bezbednosnu politiku EU, Frederika Mogerini (Frederica Mogherini).⁹⁹ Ne treba zaboraviti da je Rusija odustala od planova za gasovod koji će poslati gas u Evropu, kako je najavio u decembru 2014. godine predsednik Vladimir Putin, koji je optužio Evropsku uniju za odlaganje projekta.¹⁰⁰ Naše je mišljenje da je takva odluka doneta prvenstveno zbog zategnutih odnosa između EU i Rusije zbog situacije sa Ukrajinom.

Krim se nije odlučio za nezavisnost pa otopljenje iz čista mira. Ne ulazeći u istoriju Krima, jer nije tema naše studije, važno je naglasiti da je od 2010. do 2014. godine, kad je došlo do referenduma, politička situacija u Ukrajini bila jako fragilna.

NATO, *NATO Secretary General condemns moves to incorporate Crimea into Russian Federation*; Source: https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_108100.htm; (Accessed May 19, 2020).

⁹⁶ Tačka 2: „Poziva sve države da se odupru i uzdrže od radnji usmerenih na delimično ili potpuno narušavanje nacionalnog jedinstva i teritorijalnog integriteta Ukrajine...”; Tačka 5: „Naglašava da referendum održan u Autonomnoj Republici Krim i gradu Sevastopolju 16. marta 2014, bez valjanosti, ne može biti osnova za bilo kakvu promenu statusa Autonomne Republike Krim ili grada Sevastopolja.”; UN General Assembly, *Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014, 68/262, Territorial integrity of Ukraine*; Source: <https://undocs.org/A/RES/68/262>; (Accessed March 17, 2020).

⁹⁷ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, Springer, Cham, 2017, p. 149.

⁹⁸ *Ibid.*

⁹⁹ Duško Lopandić, *Evropska unija i Srbija – novo vreme i novo okruženje*, Štampa Grafolik, Beograd, 2017, str. 61; Georgi Gotev, *EU to label Russia a ‘strategic challenge’*; Source: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/eu-to-label-russia-a-strategic-challenge/>; (Accessed May 20, 2020).

¹⁰⁰ The Guardian, *Putin blames EU as Russia abandons plans for South Stream gas pipeline*; Source: <https://www.theguardian.com/business/2014/dec/01/russia-blames-eu-as-it-abandons-plans-for-south-stream-gas-pipeline>; (Accessed May 21, 2020).

Kandidat Viktor Janukovič (Viktor Yanukovych), čiju kampanju je podržala Rusija¹⁰¹, pobedio je na izborima 25. februara 2010. godine i postao predsednik Ukrajine.¹⁰² U narednim mesecima politika Ukrajine i njena politika nacionalne bezbednosti bili su usklađeni sa politikom Vladimira Putina u Rusiji.¹⁰³ Po toj osnovi, 21. aprila 2010. godine zaključen je „Sporazum o upravljanju prisustvom ruske Crnomorske flote na teritoriji Ukrajine“, koji je obnovio svoje obaveze do 2042. godine.¹⁰⁴

Međutim, i posle pobeđe Janukoviča 2010. godine spoljnopolitički prioritet Ukrajine ostaje članstvo u EU. Pregovori o Sporazumu o pridruživanju se završavaju 2012. godine, što je krunisano parafiranjem teksta tog dokumenta koji je trebalo da bude potpisan u novembru 2013.¹⁰⁵

Dalja integracija Ukrajine u EU je ipak bila u suprotnosti sa ruskim interesima. U slučaju da Ukrajina prihvati zonu slobodne trgovine, što je integralni deo Sporazuma, prema Članu 25, Rusija bi prekinula Sporazum o slobodnoj trgovini sa Ukrajinom kako bi zaštitila sopstveno tržište.¹⁰⁶ Janukovič je zbog toga odbio da potpiše sporazum sa EU. Građani Ukrajine su doživeli nepotpisivanje sporazuma kao direktno sprečavanje vlasti da Ukrajina stupi na prečicu koja će joj brzo obezbediti članstvo u EU i samim tim bolji život.¹⁰⁷

Protesti u Kijevu (i u još desetak gradova Ukrajine) otpočeli su 22. novembra 2013. godine i kasnije su „brendirani“ pod nazivom „Evromajdan“.¹⁰⁸ EU

¹⁰¹ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, Springer, Cham, 2017, p. 88.

¹⁰² *Ibid.*

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, op. cit., pp. 88–89.

¹⁰⁵ Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States, program tehničke pomoći bivšim sovjetskim republikama radi njihove „tranzicije ka demokratski tržišno orijentisanim privredama“. Stevan Gajić, *Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU prema Rusiji u Ukrajinskoj krizi – od vrednosti Brisela do blata Donbasa*, u: Miša Đurković, Milan Igrtinović (urs.), *Zbornik – Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU*, Institut za evropske studije, Beograd, 2016; Izvor: <http://www.ies.rs/wp-content/uploads/2016/11/Miša-Đurković-i-Milan-Igrtinović-Zajednička-spoljna-i-bezbednosna-politika-aktuelni-izazovi-2016.pdf>; str. 165–166, (pristupljeno 22.06.2020).

¹⁰⁶ *Isto*, str. 166.

¹⁰⁷ *Isto*.

¹⁰⁸ *Isto*, str. 168.

i SAD su nastavljale sa pritiscima da se sporazum potpiše. Od američkih predstavnika najupečatljivije posete bile su istaknutog rusofoba senatora Džona Mekejna (John McCain) i pomoćnika državnog sekretara SAD za Evropska i Evroazijska pitanja Viktorije Nuland (Victoria Nuland), sa snimkom na kome ona deli kolače demonstrantima i policiji.¹⁰⁹

Visoka predstavnica EU Ketrin Ešton (Kathrin Ashton) posetila je Kijev 10. i 11. decembra 2013. godine i sastala se sa predstavnicima vlasti i opozicije. Sa druge strane, Janukovič se sastao sa Putinom 17. decembra 2013. godine, zaključivši niz sporazuma poput zajma za finansiranje stranih transakcija do izbora zakazanih za mart 2014, smanjenja cene gasa tokom prva četiri meseca 2014, ukidanja sankcija za ukrajinski izvoz u Rusiju, dogovorena je i saradnja u proizvodnji oružja.¹¹⁰

Janukovič i predstavnici opozicije 21. februara 2014. u prisustvu posrednika, ministara spoljnih poslova Nemačke, Franka Valtera Štajnmajera (Frank-Walter Steinmeier), Francuske, Lorana Fabijusa (Laurent Fabius), i Poljske, Radoslava Sikorskog, potpisali su sporazum između vlasti i opozicije.¹¹¹ Predstavnik Rusije Vladimir Lukin, koji je učestvovao u pregovorima, nije prisustvovao ceremoniji potpisivanja niti je sporazum parafirao.¹¹²

Na vanrednoj sednici i kršeći ustavni postupak, 22. februara, Verkhovna Rada je smenila Viktora Janukoviča sa vlasti.¹¹³ Istog dana, kada je izvršen državni udar, a sporazum pogažen, predsednik Ukrajine Janukovič, kome je EU

¹⁰⁹ Stevan Gajić, *Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU prema Rusiji u Ukrajinskoj krizi – od vrednosti Brisela do blata Donbasa*, u: Miša Đurković, Milan Igrtinović (urs.), *Zbornik – Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU*, Institut za evropske studije, Beograd, 2016; Izvor: <http://www.ies.rs/wp-content/uploads/2016/11/Miša-Đurković-i-Milan-Igrutinović-Zajednička-spoljna-i-bezbednosna-politika-aktuelni-izazovi-2016.pdf>; str. 170.

¹¹⁰ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, op. cit., p. 91.

¹¹¹ Stevan Gajić, *Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU prema Rusiji u Ukrajinskoj krizi – od vrednosti Brisela do blata Donbasa*, u: Miša Đurković, Milan Igrtinović (urs.), *Zbornik – Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU*, Institut za evropske studije, Beograd, 2016; Izvor: <http://www.ies.rs/wp-content/uploads/2016/11/Miša-Đurković-i-Milan-Igrutinović-Zajednička-spoljna-i-bezbednosna-politika-aktuelni-izazovi-2016.pdf>.

¹¹² *Isto.*

¹¹³ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, op. cit., p. 91.

garantovala bezbednost, pobjegao je iz Kijeva u Rusiju, ¹¹⁴ odredio privremenu vladu, obnovio Ustav sa izmenama 2004. i raspisao izbore za 25. maj.¹¹⁵

U svojim prvim izjavama u to vreme Rusija je tvrdila da postoji opasnost po život ruskih državljana na Krimu. U njegovom obraćanju Savetu bezbednosti UN, početkom marta 2014. godine, ruski predstavnik pri UN, Vladimir Čurkin, naglasio je sledeće: „Predsednik Rusije je primio sledeći zahtev predsednika Janukoviča: Kao legitimno izabrani predsednik Ukrajine, želim da vas obavestim da su događaji u mojoj zemlji i glavnom gradu postavili Ukrajinu na ivicu građanskog rata. Ljudi se progone na osnovu svog jezika i političkih uverenja. Zato pozivam predsednika Rusije Vladimira Vladimiroviča Putina da koristi oružane snage Ruske Federacije da uspostave legitimitet, mir, zakon i red i stabilnost u odbrani naroda Ukrajine“.¹¹⁶

Posle referendumu u Krimu Rusija više nije smatrala da ima potrebe da nastavi sa sporazumima zaključenim između nje i Ukrajine u vezi ruske Crnomorske flote na teritoriji Ukrajine. Predsednik Vladimir Putin, 28. marta 2014. godine, predao je Državnoj dumi predlog da se raskinu sledeći sporazumi: Sporazum između Ruske Federacije i Ukrajine o parametrima Odeljenja Crnomorske flote od 28. maja 1997; Sporazum između Ruske Federacije i Ukrajine o statusu i uslovima prisustva ruske Crnomorske flote na teritoriji Ukrajine od 28. maja 1997; Sporazum između Vlade Ruske Federacije i Vlade Ukrajine o isplatama u vezi sa Odjeljenjem Crnomorske flote i njenim prisustvom na teritoriji Ukrajine od 28. maja 1997; i Sporazum između Ruske Federacije i Ukrajine o prisustvu ruske Crnomorske flote na teritoriji Ukrajine od 21. aprila 2010.¹¹⁷

¹¹⁴ Stevan Gajić, *Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU prema Rusiji u Ukrajinskoj krizi-od vrednosti Brisela do blata Donbasa* u Miša Đurković, Milan Igrtinović, ur. *Zbornik – Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU*, Institut za evropske studije, Beograd, 2016, str. 171; izvor: <http://www.ies.rs/wp-content/uploads/2016/11/Miša-Đurković-i-Milan-Igrutinović-Zajednička-spoljna-i-bezbednosna-politika-aktuelni-izazovi-2016.pdf>; (pristupljeno 02.06.2020).

¹¹⁵ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, op. cit., p. 91.

¹¹⁶ UN Security Council, *Intervention of Mr. Churkin (Russian Federation), UN Doc. S/PV.7125, of 3 March 2014*; pp. 3–4; Source: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/S/PV.7125>; (Accessed May 17, 2020).

¹¹⁷ Kako je dalje navedeno u predlogu: „Nakon potpisivanja 18. marta 2014. godine Sporazuma između Ruske Federacije i Republike Krim o prijemu u Rusku Federaciju Republike Krim i uspostavljanju novih konstitutivnih entiteta u sastavu Ruske Federacije, rusko-ukrajinski sporazumi više nisu važni ...“. President of Russia, *A proposal to terminate a number of Russian-Ukrainian agreements submitted to the State*

ZAKLJUČAK

Rusija je odigrala dvostruku igru tako što je nastavila da podržava Srbiju na međunarodnom planu u borbi protiv priznanja nezavisnosti Kosova, ali je iskoristila svaki postupak EU i SAD prema ojačanju države Kosovo za međunarodno priznanje i opravdanje otcepljenja Južne Osetije, Abhazije i Krimea.

Ipak, na međunarodnom planu, očigledno je da je politika EU i SAD u podržavanju Kosova kao samostalne države bila ubedljivija u odnosu na ulogu Rusije u dobijanju podrške za Južnu Osetiju, Abhaziju i Krim.

Primeru radi, zemlje koje su do sada¹¹⁸ priznale nezavisnost Južne Osetije i Abhazije su Nikaragva, Venecuela i Nauru.¹¹⁹ U vezi sa Krimom, prema komentarima iz novembra 2017. godine, 11 zemalja, uključujući Kubu, Severnu Koreju, Južni Sudan, Sudan, Siriju, Venecuelu, prihvatilo je krimski referendum i tako pristalo da je Krim deo Rusije, dok su nekih 100 zemalja bile protiv.¹²⁰ Što se tiče Kosova, njegove privremene institucije smatraju da je njegova nezavisnost priznata od 114 država,¹²¹ od ukupno 193 zemlje članica Ujedinjenih nacija, među njima i tri stalne članice Saveta bezbednosti (Francuska, Velika Britanija i SAD). Međutim, upitno je da li je ova cifra ikad bila ovolika, a sada je daleko manja, nakon kampanje „otpriznavanja” neza-

Duma; Source: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20654>; (Accessed May 17, 2020).

¹¹⁸ Mislimo na 2018. godinu.

¹¹⁹ Nikaragva je 5. septembra 2008. godine izdala zvanične uredbe o priznavanju nezavisnosti obe zemlje.

10. septembra 2009. godine, tokom posete Moskvi, predsednik Venecuele Hugo Čavez (Hugo Chavez) rekao je tadašnjem ruskom predsedniku Dmitriju Medvedevu da će priznati nezavisnost obe republike (prema Venecuelanskom ustavu, spoljna politika je prerogativ šefa države i ne zahteva odobrenje parlamenta).

Nauru je priznao nezavisnost Abhazije i Južne Osetije 2009. godine potpisivanjem sporazuma o uspostavljanju diplomatskih odnosa. TASS.COM, *Countries that recognized South Ossetia's and Abkhazia's independence*; Source: <https://tass.com/world/1007058>; (Accessed May 17, 2020).

¹²⁰ Alexander Churanov, *What is the political standing of Crimea? Is Crimea now a recognized country, a part of Russia, or something else?*; Source: <https://www.quora.com/What-is-the-political-standing-of-Crimea-Is-Crimea-now-a-recognized-country-a-part-of-Russia-or-something-else>; (Accessed May 18, 2020).

¹²¹ Republic of Kosovo Ministry of Foreign Affairs, *International Recognitions of the Republic of Kosovo*; Source: <http://www.mfa-ks.net/subdomain/oldwebsite/?page=2,224>; (Accessed May 19, 2020).

visnosti Kosova”, te je čini manje od polovine¹²², ali svakako je više nego broj država koje su priznale nezavisnost Južne Osetije, Abhazije i Krima. Kad je u pitanju EU, 22 države članice su priznale nezavisnost Kosova dok njih 5 (Grčka, Kipar, Rumunija, Slovačka i Španija) nisu.

Iako svesna da ni Kosovo nema pravo da se otcepi od Srbije, međunarodna zajednica je bila spremnija da prihvati nezavisnost Kosova nego da prizna 3 ruske satelitske države, čije priznanje bi samo išlo u korist Rusije i njenom ojačanju.

Smatramo da igra pojmovima „jedinstven slučaj” za Kosovo kada je u pitanju politika SAD i EU i „presedan” za pomenutu autonomnu pokrajinu Srbije što se tiče politike Rusije samo je dokaz sučeljavanja politike ovih aktera na štetu Srbije, Gruzije i Ukrajine.

Iako je kršeno međunarodno pravo, za Krim se smatra da je jako teško da se isključi iz Ruske Federacije.¹²³ Neaktivnost Ukrajine, koja, izgleda, pokazuje prećutno prihvatanje novog statusa, može biti najrealnija opcija uz široku toleranciju od strane međunarodne zajednice za ovaj akt secesije.¹²⁴

U slučaju Južne Abhazije i Osetije, i tamo je davno nastupila „nova stvarnost”. Osam godina po okončanju konflikta u Gruziji, 12. avgusta 2016, Ministarstvo spoljnih poslova Ruske Federacije objavilo je saopštenje u kome se navodi da Rusija nikada nije potpisala sporazum o prekidu vatre sa Gruzijom 2008. godine.¹²⁵ Rusko Ministarstvo je naglasilo da je Sporazum o prekidu vatre 12. avgusta 2008. „mitski” dogovor koji se često pominje od Gruzije, zemlje koja „nije uspjela da se navikne na novu stvarnost” postojanja dve nezavisne države na njenoj „bivšoj teritoriji”.¹²⁶

¹²² Šef srpske diplomatije kaže da trenutno, od 193 članice UN-a, 92 zemlje priznaju nezavisno Kosovo, 96 zemalja ne priznaje Kosovo. Ministarstvo spoljnih poslova Srbije, Dačić: „Sijera Leone je 18. država koja je povukla priznanje tzv. Kosova”; izvor: <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/pres-servis/saopstenja/22340--18-k-sl03032020?lang=lat> (pristupljeno 20.05.2020).

¹²³ Juan Francisco Escudero Espinosa, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, op. cit., p. 184.

¹²⁴ *Ibid.*

¹²⁵ Министерство иностранных дел Российской Федерации, *Комментарий МИД России в связи с грузинскими и украинскими заявлениями к годовщине событий августа 2008 года*; Source: https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2391051; (Accessed June 14, 2020).

¹²⁶ Prinudeni smo da još jednom podsetimo Gruziju da takav sporazum ne postoji. U stvari, to je bio dokument sa šest principa o načinu na koji mogu da se regulišu sukobi, a koje su sačinili predsednici Rusije i Francuske i odvojeno su poslali gruzijskoj, abhazijskoj i južno-osetskoj strani da se potpišu”, kaže se u saopštenju ruskog Ministarstva spoljnih poslova. *Ibid.*

Svakako to nije slučaj sa Srbijom koja je aktivna u sprečavanju nezavisnosti Kosova. Srbija uvek opisuje proglašenje nezavisnosti Kosova u februaru 2008. godine kao jednostrani akt priznanja, i vodi jasnu politiku protiv toga.¹²⁷ Međutim, čak i kad bi Srbija priznala nezavisnost Kosova to ne bi značilo da će Kosovo postati članica UN imajući u vidu da stalni član Saveta bezbednosti UN Rusija može da ima svoje razloge da blokira to članstvo.

Srbija nije mogla da spreči nezavisnost Kosova jer je to zavisilo od glavnih aktera na međunarodnom planu SAD, Rusije i EU koji vode politiku koja se bazira na očuvanju sopstvenih interesa a ne na međunarodnom pravu. SAD i EU nisu nikad dale ubedljive argumente zašto je Kosovo jedinstven slučaj, što Rusiji nije teško padalo da utvrdi suprotno.

Bez obzira da li se to zove „jedinstven slučaj” ili „presedan”, Kosovo, Južna Osetija, Abhazija i Krima su se otepile samo voljom SAD, Rusije i EU.

BIBLIOGRAFIJA

- [1] Barnes Julian E., Peter Spiegel, *Fighting may spark a new U.S. policy battle over Russia*; <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2008-aug-13-fg-usrussia13-story.html> (Accessed June 15, 2020).
- [2] Bechev Dimitar, *Rival Power: Russia in Southeast Europe*. Yale University Press, London, 2017.
- [3] BBC News, *Bush salutes Kosovo independence*; <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7252033.stm>; (Accessed May 18, 2020).
- [5] BBC News, *EU suspends talks on Russia pact*; <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7592541.stm>; (Accessed June 15, 2020).
- [6] Bryant Lisa, EU, *Russia Resume Security Talks*; <https://outlookseries.com/news/Security/5713.htm>; (Accessed June 15, 2020).
- [7] Burns Robert, *Allies find agreement on ties with Russians*; <https://www.foxnews.com/wires/2009Mar05/0,4670,EUClintonNATO,00.html>; (Accessed June 15, 2020).
- [8] Clover Charles, Catherine Belton, Dan Dombey, Jan Cienski, *Countdown in the Caucasus: Seven days that brought Russia and Georgia to war*; <https://www.ft.com/content/af25400a-739d-11dd-8a66-0000779fd18c>; (Accessed May 14, 2020).

¹²⁷ Prema izjavama za medije prvog potpredsednika Vlade i ministra spoljnih poslova Ivice Dačića, do kraja decembra 2018. godine 12 zemalja su povukle priznanje nezavisnosti Kosova. Priznanje Kosova povukli su Madagaskar Unija Komora, Grenada, Komonvelt Dominika, Surinam, Liberija, Sao Tome i Principe, Gvineja Bisao, Burundi, Papua Nova Gvineja, Lesoto i Solomska Ostrva. RTS.RS, *I Madagaskar povukao priznanje Kosova*; izvor: <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/3346904/i-madagaskar-povukao-priznanje-kosova.html> (pristupljeno 05.06.2020).

- [9] Council of European Union, *Council Conclusions on Kosovo 2851st EXTERNAL RELATIONS Council meeting Brussels*, February 18, 2008; http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/February/0218_GAERC5.pdf; (Accessed May 26, 2020).
- [10] Council of the European Union, PRESS RELEASE 2870th Council meeting General Affairs and External Relations Brussels, May 26-27, 2008; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_08_141; (Accessed May 26, 2020).
- [11] Churanov Alexander, *What is the political standing of Crimea? Is Crimea now a recognized country, a part of Russia, or something else?*; <https://www.quora.com/What-is-the-political-standing-of-Crimea-Is-Crimea-now-a-recognized-country-a-part-of-Russia-or-something-else>; (Accessed May 18, 2020).
- [12] Deutsche Presse Agentur, *Background: Six-point peace plan for the Georgia-Russia conflict*; <https://reliefweb.int/report/georgia/background-six-point-peace-plan-georgia-russia-conflict>; (Accessed May 14, 2020).
- [13] Espinosa Juan Francisco Escudero, *Self-Determination and Humanitarian Secession in International Law of Globalized World; Kosovo v. Crimea*, Springer, Cham, 2017.
- [14] European Council, *Joint statement on Crimea by the President of the European Council, Herman Van Rompuy, and the President of the European Commission, José Manuel Barroso*, Brussels, March 16, 2014; https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/141566.pdf; (Accessed May 19, 2020).
- [15] Gotev Georgi, EU to label Russia a 'strategic challenge'; <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/eu-to-label-russia-a-strategic-challenge/>; (Accessed May 20, 2020).
- [16] INTERFAX.RU, *Путин: происходящее в Южной Осетии – это геноцид осетинского народа*, August 9, 2008; <https://www.interfax.ru/russia/26152>; (Accessed June 10, 2020).
- [17] International Court of Justice, *Reports of judgments, advisory opinions and orders accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo advisory opinion of 22 July 2010, General Conclusion, Item 122*; <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>; (Accessed May 12, 2020).
- [18] International Crisis Group, *Russia vs Georgia: The Fallout, Europe, Europe Report, No. 195*, August 22, 2008; <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/195-russia-vs-georgia-the-fallout.pdf>; (Accessed May 14, 2020).
- [19] Lee Myers Steven and Thom Shanker, *U.S. ties with Russia being reassessed, Bush aides say*; <https://www.nytimes.com/2008/08/15/world/europe/15iht-15poli-cy.15312048.html>; (Accessed June 15, 2020).
- [20] Lobjakas Ahto, *Georgia: Tbilisi Outraged At Moscow Withdrawal From Abkhaz Sanctions Treaty*; <https://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/03/mil-080307-rferl01.htm>; (Accessed May 14, 2020).
- [21] Leopold Evelyn, *Russia rejects West's U.N. plan on Kosovo's future*; <https://www.reuters.com/article/us-serbia-kosovo-un/russia-rejects-wests-u-n-plan-on-kosovos-future-idUSN1637651020070716?feedType=RSS>; (Accessed May 22, 2020).

- [22] Lopandić, Duško, *Evropska unija i Srbija – novo vreme i novo okruženje*, Štampa Grafolik, Beograd, 2017.
- [23] Melander Ingrid, David Brunnstrom, *EU backs plan to monitor Georgia truce*; https://www.reuters.com/article/us-georgia-ossetia-eu/eu-backs-plan-to-monitor-georgia-truce-idUSL20155020080813?pageNumber=2*virtualBrandChannel=0; (Accessed June 10, 2020).
- [24] Ministarstvo spoljnih poslova Srbije, *Dačić: „Sijera Leone je 18. država koja je povukla priznanje tzv. Kosova”*; <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/pres-servis/saopštenja/22340--18-k-sl03032020?lang=lat> (pristupljeno 20.05.2020).
- [25] Murphy Francois, *France’s Sarkozy stands by Georgia peace plan*; <https://www.reuters.com/article/idUSLR456959>; (Accessed May 14, 2020).
- [26] NATO, Bucharest Summit Declaration, Press Release (2008) 049, issued on April 3, 2008; https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm; (Accessed June 10, 2020).
- [27] NATO, *NATO Secretary General condemns moves to incorporate Crimea into Russian Federation*; https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_108100.htm; (Accessed May 19, 2020).
- [28] NATO, *Strasbourg / Kehl Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Strasbourg / Kehl, Press Release*, Issued on April 4, 2009; https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52837.htm; (Accessed May 15, 2020).
- [29] Official communiqué of the 5654th (closed) meeting of the Security Council, Held in private at Headquarters, New York, on Tuesday, April 3, 2007; <https://digitallibrary.un.org/record/596183>; (Accessed May 13, 2020).
- [30] Parsons Robert, *Georgia: Bush Hails Tbilisi’s Role in Spread of Democracy*; <https://www.rferl.org/a/1058800.html> (Accessed May 13, 2020).
- [31] Parsons Robert, *Russia: Is Putin Looking To Impose Solutions To Frozen Conflicts?*; <https://www.rferl.org/a/1065363.html>; (Accessed May 17, 2020).
- [32] Parliamentary Assembly, *Resolution 1990 (2014), Reconsideration on substantive grounds of the previously ratified credentials of the Russian delegation*; <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20882&lang=en>; (Accessed May 16, 2020).
- [33] President of Russia, *Address by President of the Russian Federation*; <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>; (Accessed May 19, 2020).
- [34] President of Russia, *Agreement on the Accession of the Republic of Crimea to the Russian Federation submitted to State Duma for ratification*; <http://en.kremlin.ru/acts/news/20616>; (Accessed May 16, 2020).
- [35] President of Russia, *A proposal to terminate a number of Russian-Ukrainian agreements submitted to the State Duma*; <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20654>; (Accessed May 17, 2020).

- [36] President of Russia, *President Vladimir Putin met at the Kremlin with Serbian President Boris Tadic and Serbian Prime Minister Vojislav Kostunica*; <http://en.kremlin.ru/events/president/news/43702>; (Accessed May 22, 2020).
- [37] Radio Free Europe/Radio Liberty, *EU Rejects Russian, South Ossetian Claims Of Georgian Border Attacks*; <https://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/10/mil-081024-rferl01.htm>; (Accessed May 14, 2020).
- [38] Radio Free Europe/Radio Liberty, *Russia Recognizes Abkhazia, South Ossetia*; https://www.rferl.org/a/Russia_Recognizes_Abkhazia_South_Ossetia/1193932.html; (Accessed May 14, 2020).
- [39] Radio Free Europe/Radio Liberty, *Russia Recognizes Abkhazia, South Ossetia*; https://www.rferl.org/a/Russia_Recognizes_Abkhazia_South_Ossetia/1193932.html (Accessed May 17, 2020).
- [40] Republic of Kosovo Ministry of Foreign Affairs, *International Recognitions of the Republic of Kosovo*; <http://www.mfa-ks.net/subdomain/oldwebsite/?page=2,224>.
- [41] RIA Novosti, *Putin scolds Europe over double standards on Kosovo*; <https://sputniknews.com/russia/2008021499212987/>; (Accessed May 17, 2020).
- [42] RIA Novosti, *Russia's president says operation in Georgia over*; <https://sputniknews.com/russia/20080812115978044/>; (Accessed May 14, 2020).
- [43] Republic of Kosovo Ministry of Foreign Affairs, *International Recognitions of the Republic of Kosovo*; <http://www.mfa-ks.net/subdomain/oldwebsite/?page=2,224>; (Accessed May 19, 2020).
- [44] RELIEFWEB, *Serbia rejects Ahtisaari's proposal before UN Security Council and requests new international mediator*; <https://reliefweb.int/report/serbia/serbia-rejects-ahtisaaris-proposal-un-security-council-and-requests-new-international>.
- [45] Rogozin Dmitry, *Washington's Hypocrisy*; <https://www.globalresearch.ca/washington-s-hypocrisy>; (Accessed May 15, 2020).
- [46] RTS.RS, *I Madagaskar povukao priznanje Kosova*; <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/3346904/i-madagaskar-povukao-priznanje-kosova.html>; (pristupljeno 05.06.2020).
- [47] Schwarzenberger Georg, *Civitas maxima, "The Year Book of World Affairs"*, 1975, pp. 338–339, in: Vojin Dimitrijević, Radoslav Stojanović, *Međunarodni odnosi, 4. izmenjeno i dopunjeno izdanje*, Službeni list SRJ, Beograd, 1996, str. 308.
- [48] Stevan Gajić, *Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU prema Rusiji u Ukrajinskoj krizi – od vrednosti Brisela do blata Donbasa*, u: Miša Đurković, Milan Igrtinović (urs.), *Zbornik – Zajednička spoljna i bezbednosna politika EU*, Institut za evropske studije, Beograd, 2016; <http://www.ies.rs/wp-content/uploads/2016/11/Miša-Đurković-i-Milan-Igrutinović-Zajednička-spoljna-i-bezbednosna-politika-aktuelni-izazovi-2016.pdf>; (pristupljeno 02.06.2020).
- [49] Štavljanin Dragan, *Hladni mir (Kavkaz i Kosovo)*, Čigoja štampa, Beograd, 2009.
- [50] TASS.COM, *Countries that recognized South Ossetia's and Abkhazia's independence*; <https://tass.com/world/1007058>; (Accessed May 17, 2020).

- [51] TASS.COM, *Moscow astonished by Obama's claims that decision on Kosovo was taken at referendum*; <https://tass.com/russia/725736>; (Accessed June 9, 2020).
- [52] The Guardian, *Putin blames EU as Russia abandons plans for South Stream gas pipeline*; <https://www.theguardian.com/business/2014/dec/01/russia-blames-eu-as-it-abandons-plans-for-south-stream-gas-pipeline>; (Accessed May 21, 2020).
- [53] The White House, Office of the Press Secretary, *Statement by the President on the End of Kosovo's Supervised Independence*; <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/09/10/statement-president-end-kosovo-s-supervised-independence>; (Accessed June 09, 2020).
- [54] The White House; *Text of a Letter from the President to the President of Kosovo of 18 February 2008*; <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/02/20080218-3.html>; (Accessed May 18, 2020).
- [55] Weller Marc, *Negotiating the Final Status of Kosovo*, EU Institute for Security Studies, Chaillot Paper, No 114, December 2008; <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/cp114.pdf>; (Accessed May 17, 2020).
- [56] UNPO.ORG, *Kosova: Hillary Clinton Expresses Strong Support To Pristina*; <https://unpo.org/article/15074>; (Accessed June 09, 2020).
- [57] U.S. Department of State, *Press Briefing on Turnover of Russians to OSCE, Daniel Fried, Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs*, Washington, DC, October 2, 2006; <https://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/73492.htm>; (Accessed May 17, 2020).
- [58] U.S. Department of State, *United States-Georgia Charter on Strategic Partnership*, January 9, 2009; <https://www.state.gov/united-states-georgia-charter-on-strategic-partnership/>; (Accessed June 14, 2020).
- [59] U.S. Embassy in Georgia, *U.S. Assistance to the People of Georgia: Fulfilling the \$1 Billion Pledge*; <https://ge.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/assistance/u-s-assistance-people-georgia-fulfilling-1-billion-pledge/>.
- [60] UN General Assembly, *Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014, 68/262, Territorial integrity of Ukraine*; <https://undocs.org/A/RES/68/262>.
- [61] UN.ORG, *Declaration on Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Co-operation among States in Accordance with the UN Charter' UN Doc. A/RES/2625 (XXV), Annex*, October 24, 1970; <https://www.un.org/ruleoflaw/files/3dda1f104.pdf>; (Accessed May 19, 2020).
- [62] UN SC, *Report of the Special Envoy of the Secretary-General on Kosovo's future status, S/2007/168, of March 26, 2007*; https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/4BF3EA59396D0797852572AA007977D0-Full_Report.pdf; (Accessed May 22, 2020).
- [63] UN, *United Nations Charter, Chapter 1, Article 2*; <https://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-i/index.html>; (Accessed May 12, 2020).
- [64] United Nations Office, *Responsibility to Protect*; <https://www.un.org/en/genocide-prevention/about-responsibility-to-protect.shtml>; (Accessed June 15, 2020).

- [65] UN Security Council, *Intervention of Mr. Churkin (Russian Federation)*, UN Doc. S/PV.7125, of March 3, 2014; <https://undocs.org/pdf?symbol=en/S/PV.7125>; (Accessed May 17, 2020).
- [66] Министерство иностранных дел Российской Федерации, *Комментарий МИД России в связи с грузинскими и украинскими заявлениями к годовщине событий августа 2008 года*; https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2391051; (Accessed June 14, 2020).

Anila Jelesijević

THE USE OF THE "KOSOVO SECESSION" ARGUMENTS
IN THE CASES OF SOUTH OSSETIA,
ABKHAZIA AND CRIMEA

Abstract

The central research question to which this paper seeks to answer is "How was the secession of Kosovo from Serbia used as an argument in the proclamations and recognitions of independence of Abkhazia, South Ossetia and Crimea under the auspices of the Russian Federation?"

The paper will additionally show how the United States of America (USA) and the European Union (EU) reacted to the mentioned similar cases of recognizing the independence of Kosovo, Abkhazia, South Ossetia and Crimea. In this regard, one sub-question in relation to the central research question is "Is the secession of Kosovo a unique case or a precedent?" Regardless of the intention of the United States and the EU to interpret Kosovo's independence as a unique case, its independence was perceived as a precedent by Russia and used as an excuse in recognizing Abkhazia, South Ossetia and Crimea. USA and EU never gave a convincing argument as to why Kosovo is a unique case where it has not been difficult for Russia to establish the opposite. Meanwhile, the policy of the USA and the EU was not the same towards the declaration of independence of Kosovo, Abkhazia, South Ossetia, and Crimea, but it was similar towards Serbia, Georgia and Ukraine, whose mentioned territories are in question.

Key words

Russia, USA, EU, secession, Kosovo, unique case, precedent, Abkhazia, South Ossetia, Crimea.